

जाहिरातींचे दर,
हालील पच्यावर चोकरां
करावी.
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास', पुणे

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु ४.
(टपाल हशिल माफ)
किरकोळ अकास
एक आणा.

'अर्थ' एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख ११ ऑगस्ट, १९३७

अंक ३२

डॉ. बी. आर. गुणे
पुणे-सिटी याचे
—पांढरें-सत्त्व—

हे सत्त्व पोटांत अचानक उद्भवणाऱ्या नेहमीच्या विकारावर जलद गुण देणारे बहुमोल औषध गणले गेले आहे. पोटादुखी, अपचन, मळमळ, वाती, छातीतील जळजळ, तोंडास घाण येणे, वगैरे विकारावर हे आश्चर्यकारक गुण देणारे आहे.
(सर्वत्र मिळते)

८ पॅकेट्सच्या एका बॉक्सची किंमत १। रुपया.

डॉ. बी. आर. गुणे,
स्वैसिक होम, १५३ बुधवार पेठ,
पुणे २.

पहिली वक्षिसाची वाटणी एक हजार रुपयांची
ता २०-६-३७ ला झाली
थेवे थेवे तळे साचे
आयुष्यांतिल नानाविध 'कल्पतरू बाँड'
आपत्तीशीं तोंड देण्यास
खरेदी करा
फक्त रु. १३०८ पुन्हां हत्ता नाही.
वक्षिसाची वाटणी दरसाल एका बाँडची मुदत २० वर्षे
= प्रॉव्हिडंट विमा =
डॉक्टरी तपासणी नाही जास्त जास्त मिळणारी रक्कम रु. ५००
मासिक ह्मा ०८ ते रु २. फायदेशीर एक ह्मा विमा पॉलिसी
माहिती मागवा, अगर आमचे एजंटस विचारा.
धी महाराष्ट्र इन्शुरन्स कं. लि.
कराड : : जि. सातारा

लक्षांत ठेवा] १९३७-३८ सालअखेर [लक्षांत ठेवा
कॉमनवेलथचे तृतीय मूल्यमापन होणार

"जनतेच्या सहानुभूतीमुळेच "कॉमनवेलथ" ने सर्व विमा संस्थात अयस्थान मिळविले आहे व त्याबद्दल आम्ही जनतेचे अत्यंत आभारी आहोत"

श्री. आर. एन. अभ्यंकर, बी. ए., एल. एल. बी.,
मॅनेजिंग एजंटस,
दि कॉमनवेलथ अँड इन्शुरन्स कंपनी, लिमिटेड
११ बुधवार पेठ, पुणे नं २

महाराष्ट्रातील प्रत्येक ठिकाणी भरपूर कमिशनवर एजंट्स नेमणे आहेत तरी विशेष माहिती-
करिता हेडऑफिसकडे पत्रव्यवहार करा.

"अर्थ" ग्रन्थमाला
व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सह-
कार, बँकिंग इत्यादी विषयांवरील
सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची
पुस्तके.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
२ रिझर्व्ह बँक
३ व्यापारी उलाढाली
वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय
झाले आहे.
किं. १ रु. (ट. स. निराळा)
व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला,
पुणे ४.

माधव सोमण ब्रदर्स

पावसाळी कोट व छत्र्या
लक्ष्मी रोड

धोतरजोडी, शर्टिंग व कोटिंगचा भरपूर स्टॉक
: : : : : पुणे २

विविध माहिती

इंग्लंडचे हेन्री फोड

मोटारीचे कारखानदार म्हणून प्रसिद्धी पावलेले लॉर्ड ऑस्टिन ह्यांचे वय ७१ वर्षांचे आहे आणि त्यांच्या कारखान्यांत वीस हजार माणसे कामावर आहेत. त्यांची पहिली मोटारगाडी १८९५ साली बनवली गेली.

यांत्रिक तज्ज्ञाच्या कामगिरीबद्दल देणावळ

एका कारखान्यांतलीं यंत्रे बद्द पढलीं असतां त्यांच्या दुरुस्तीसाठी यांत्रिक तज्ज्ञाचें सहाय्य घेण्यांत आलें ह्या तज्ज्ञानें हातोडा मागून घेतला आणि त्यानें थोडेसें ठाकठुक करतांच यंत्रे एकदम चालू झालीं. आपल्या कामगिरीबद्दल सदरहू तज्ज्ञानें बिल केले तें येणेंप्रमाणें.—१ रुपया, हातोड्यानें ठाकठुक करण्याबद्दल; ४९ रुपये, कोठें ठाकठुक करावें ह्या विषयींच्या माहितीबद्दल, एकूण, ५० रुपये.

इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ बँकर्स

वरील संस्थेच्या पटावर ३,२४८ सभासद आहेत. इन्स्टिट्यूटच्या परीक्षास गेल्या वर्षी हिंदुस्थानातील १०० केंद्रांत मिळून १,१६० उमेदवार बसले. संस्थेतर्फे एक मासिक चालविण्यात येते. पुणें उपशाखेचे प्रो. काळे हे अध्यक्ष आहेत.

महाराष्ट्र औद्योगिक उन्नति मंडळ

वरील संस्था ता. १ ऑगस्ट रोजी कै. लो. टिळक ह्यांचे स्मरणार्थ मुंबई येथे स्थापन करण्यांत आली आहे. महाराष्ट्राच्या औद्योगिक उन्नतीप्रतिपथ सर्व तऱ्हेनें प्रयत्न करण्याचें संस्थेचें ध्येय आहे. मंडळाचें कार्य चालविण्याकरितां प्रत्येक तालुक्याचे व जिल्ह्याचे ठिकाणीं प्रचारक नेमावयाचे आहेत.

लघुलेखन विद्येस १०० वर्षे पुरीं झालीं

सर आयझॅक पिटमन ह्यांनीं लघुलेखनविद्या शोधून काढली, त्यास गेल्या महिन्यात १०० वर्षे पुरीं झालीं. ४० देशांतील २५० प्रतिनिधींस त्यानिमित्तानें सर आयझॅक ह्यांच्या नातवानें लंडन शहरीं आमंत्रण केले होतें.

लॉर्ड रे इंडस्ट्रियल म्युझियम, पुणें

वरील संस्था पहावयास दि. व. सर टी. विजयराघवाचार्य आणि साखरसमितीचे टॅरिफ बोर्डावरील सभासद, डॉ. जैन, हे ता. २९-७-३७ रोजी आले होते.

मोशन पिक्चर सोसायटीचें शिष्टमंडळ

सर फिरोज सेटना ह्यांच्या नेतृत्वाखाली मोशन पिक्चर सोसायटी ऑफ इंडियाच्या शिष्टमंडळानें हिंदुस्थान सरकारचे व्यापार-मंत्री सर सुलतान अहमद, ह्यांची मुंबई येथे गांठ घेतली व हिंदी सिनेमाचे धंद्यांतील अडचणी त्यांस निवेदन केल्या. व्यापार-मंत्र्यांनीं शिष्टमंडळाचें म्हणणें ऐकून घेऊन शक्य ती मदत करण्याचें आश्वासन दिलें.

डेकन व्हर्नाक्युलर ट्रान्स्लेशन सोसायटी, पुणें

वरील संस्थेनें १९३६-३७ सालीं एकूण २७ मराठी पुस्तकांस सुमारे १४०० रुपयांचीं रोख बाक्षिसें व १५ पुस्तकांस प्रशंसापत्रे दिलीं. मराठी भाषेच्या अभिवृद्ध्यर्थे निरनिराळ्या विषयावर ग्रंथ तयार व्हावेत, हा या संस्थेचा मुख्य उद्देश आहे.

रजिस्टर पद्धतीनें विवाह

स्पेशल मॅरेज अॅक्टान्वये गेल्या वर्षी १४९ विवाह झाले. १९३५ सालीं फक्त ८२ दांपत्यांनीं ह्या अॅक्टाचा अवलंब केला होता.

नोंदणी खात्याचा अहवाल

मुंबई इलाख्यामध्ये १९३६ सालीं एकूण २ लक्ष, ६६ हजार दस्तऐवज नोंदले गेले ह्यापैकी ८०३ हजार गहाणसतें होती व त्याची किंमत ५ कोटी, ३४ लक्ष रु. भरली. पूर्वे सालाचे मानानें ५,७७० गहाणसतें ज्यास्त झालीं, परंतु खरेदीखतात वाढ झाली नाही. "आपल्या जमिनी हातच्या जाऊ न देण्याची लोकांची प्रवृत्ति स्पष्ट दिसून येते. जमिनीच्या किंमती वाढतील ह्या आशेवर लोक जमीन विकून न टाकता गहाण ठेवतात," असें नोंदणी खात्याचे प्रमुख आपल्या अहवालांत म्हणतात खात्यास १५३ लक्ष रु. उत्पन्न झालें व ५३ लक्ष रु. खर्च आला.

"मूडीज" ग्रंथालय बंद झालें

लंडनमधील "मूडीज" ह्या नावाचें प्रसिद्ध ग्रंथालय स्थापनेपासून ९० वर्षांनीं नुकतेंच बंद होऊन तें व त्याच्या शाखा ह्यांत काम करणारे ३५० नोकर बेकार झाले ह्या संस्थेचे १८८८ सालामध्ये ४० हजार वर्गणीदार होते व तिच्यामध्ये ६० लक्ष ग्रंथांचा संग्रह होता.

अमेरिकेंत दीड कोटि कुमारिका-पति कां शोधीत नाहीत

अमेरिकेंत दीड कोटि कुमारिका आहेत; त्या विवाहाच्या मार्गे न लागता नोकऱ्यांच्या नादीं लागतात अशी तक्रार तेथील एका ग्रथकारानें केली आहे. त्या देशात स्त्रियापेक्षां पुरुषांची संख्या १५ लक्षांनीं अधिक असतां कुमारिकांनीं विवाहाचा मार्ग पाहू नये ह्याचें त्यास आश्चर्य वाटत असून त्यांनीं पुरुषांकडे लग्नाची मागणी घालण्याचें धैर्य दाखवावें अशी त्याची सूचना आहे.

स्कॉटलंडमध्ये दुग्धपानाची संवय वाढत आहे

स्कॉटलंडची व्हिस्कीपानविषयी प्रसिद्धी आहे. तथापि, अलीकडे तेथे दुग्धपानाचा प्रघात जोरानें वाढत आहे. दुधाची दुकाने नवीन नवीन निघत असून कामकरी लोकांसाठी-दुग्ध पिण्याची सोय करून दिली जात आहे.

सरकारच्या औद्योगिक सहाय्यांन बेकारी-निवारण

आर्थिक मंदीमुळे दु.स्थितीत असलेल्या ग्रेट ब्रिटनच्या विशिष्ट भागात नवीन कारखाने व उद्योगधंदे स्थापून बेकार लोकांस काम देण्याच्या उद्देशानें सुमारे ४३ कोटि रुपयांचें भांडवल सरकारच्या सहाय्यानें पुरवण्यांत आलें आहे. विविध प्रकारचा माल तयार करता येईल असे ९७ कारखाने ह्या भांडवलावर स्थापन होऊन त्यांमध्ये दहा हजार लोकांस काम मिळालें आहे आणि आणखी दहा हजारांची तेथे सोय व्हावयाची आहे. वरील धंद्यांमध्ये दगडी कोळसा काढणें व त्यापासून तेल तयार करणें, काचसामान, पोलादी पत्रें, टाइपरायटरच्या फिती, शिवण्याचीं यंत्रे, कातडें कमावणें, इत्यादि व्यवसायांचा समावेश झाला आहे

सहकारी दस्तऐवजांची नोंदणी

सहकारी सोसायट्यांबाबतचे एकूण १३३ हजार दस्तऐवज १९३६ सालीं नोंदण्यांत आले. १९३५ च्या मानानें हा आकडा २३ हजारानीं मोठा आहे.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निरगत

	रु. किंमत
२५-७-३७ ते ३१-७-३७	६९,१५,९४२
१-८-३७ ते ७-८-३७	४४,६६,७०६
२१-९-३१ ते ७-८-३७	३,०१,६१,३४,१२३

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	-पृष्ठ
१ विविध माहिती ... ३९४	मिमांसा ... ३९८
२ मुंबई इलाख्यातील सहकारी चळवळीचा आढावा ३९५	६ धुळे अर्बन को. बँक लि ३९९
३ टाकाक लोसडाचे सोने ३९६	७ न्यू इडिया अँ. कं. लि ३९९
४ स्फुट विचार ... ३९६	८ धोक्याची सूचना .. ४००
महाराष्ट्रातील साक्षरेचे कार- साने—साक्षरच्या ध्याच्या गरजा व सरकारचे कर्तव्य— आर्थिक संरक्षणाचे लोण स्वीडन-नावेपर्यंत गेले।— पोषासावाबत पुराणमियता	९ ओगले ग्लाल बक्स लि ४०१
५ चोरीची अर्थशास्त्रदृष्ट्या	१० व्हीट ब्लॉसमची शिफारस ४०१
	११ मुंबई इलाख्यातील सह- कारी चळवळ ... ४०२
	१२ बाशीं सँ को बँक लि ४०२
	१३ सातारा जि. को. झु. यूनियन लि. ... ४०२
	१४ निवडक बाजारभाव ४०३

अर्थ

बुधवार, ता ११ ऑगस्ट, १९३७

मुंबई इलाख्यातील सहकारी चळवळीचा आढावा

मुंबई इलाख्याच्या सहकारी चा ३० जून, १९३६ अखेरचा वार्षिक अहवाल नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे. आर्थिक मंदी सुरू होण्यापूर्वी शेतकऱ्यांनी उचललेल्या कर्जांचा पडत्या भावाचे काळांत परतफेड होणे अतिशय कठीण झाले, तथापि, ह्या दुःस्थितीतून सहकारी चळवळ तरून गेली व आता ती प्रगतीच्या मार्गास लागली आहे, असा आशाजनक निष्कर्ष वरील अहवालातून काढण्यास हरकत नाही. बाजारभाव वाढले म्हणजे सहाजिकच शेतीच्या मालास दर चागला येऊन उत्पादनखर्च भागू शकतो व कर्जाफेड करणे शेतकऱ्यास शक्य होते. ही सुधारणा जसजशी घडून येईल, त्या मानाने थकबाकी कमी होईल व शेतकऱ्यांस नवी कर्जे पुनः मिळू लागतील, हे उघड आहे मुंबई इलाख्यातील सहकारी चळवळीचे अहवालाचे सार्लो पुढे पाऊल पडले आहे, ही गोष्ट सासायट्याच्या संख्येत पडलेल्या भरीने स्पष्ट होत आहे. वाईट स्थितीतील सोसायट्या रद्द करून नवीन सोसायट्यांस पूर्ण चौकशीअंतीच मंजुरी द्यावयाची, असे सावधगिरीचे धोरण सहकारी सात्याने अवलंबिले, तरीहि १२७ नवीन सोसायट्यांची गेल्या सार्लो भर पडली ही समाधानाची गोष्ट आहे. १९३४-३५ सार्लो रजिस्टर झालेल्या सोसायट्यापेक्षा गुंडाळण्यात आलेल्या सोसायट्यांची संख्या ३५ ने मोठी होती.

सेंट्रल बँकाकडे ठेवीचा ओष समाधानकारक रीतीने वहात असून, त्यास व्यापारी बँकापेक्षा विशेष ज्यास्त व्याजाचा दर द्यावा लागत नाही, ह्यावरून सदरहु संस्थावरील जनतेच्या विश्वासाची साक्ष पडते. ह्या अल्प व्याजाच्या दराचा फायदा प्राथमिक सोसायट्यांपर्यंत पोचत नाही, अशी रजिस्ट्रारसाहेबांची तक्रार आहे. कित्येक मध्यवर्ती बँकांनी ह्याबाबत अत्यंत सहानुभूतीचे धोरण स्वीकारले आहे, तथापि व्याजाचे दरांत सुट देताना बँकास स्वतःच्या सांपत्तिक परिस्थितीकडेहि पहाणे आवश्यक आहे, हे विसरता कामा नये. सध्याच्या विशिष्ट अडचणी-

च्या आर्थिक परिस्थितीत सेंट्रल बँकांनी स्वतःचे स्थैर्य सभाळून शेतकी पतपेढ्यास शक्य तितक्या सवलती देणे आवश्यक असले तरी त्या सहायास स्वाभाविक मर्यादा आहेत हे ध्यानांत बाळगणे अगत्याचे आहे.

जमीनगहाणाच्या बँकाबाबत मुंबई इलाख्याने केलेला उपक्रम, ही अहवालाचे सालांतील एक महत्त्वाची गोष्ट गणली जाईल. ७ डिसेंबर, १९३५ रोजी प्रांतिक लँड मॉर्गेज बँक रजिस्टर करण्यांत आली व वर्षअखेर तिचे ३ लक्ष, ६३ हजार रुपयाचे भाग सपले. अहवालाचे सुदतीत प्रांतिक बँकेने प्राथमिक बँकांस ६८ हजार रुपयांची कर्जे दिली. नऊ प्राथमिक बँका रजिस्टर झाल्या, त्यापैकी आठ बँकांनी पहिल्या वर्षअखेर तोटा दाखविलेला आहे. जुन्या कर्जाची परतफेड करण्याकरिताच बहुतेक कर्जांचा विनियोग करण्यांत आला. जमीनसुधाराईकरिता कर्जाची विशेष मागणी आली नाही. जुन्या कर्जाची चौकशी करून त्यांत तडजोड घडवून आणण्याचे महत्त्वाचे कामहि प्राथमिक बँकांनी केले. एकदर इलाख्याच्या विस्ताराचे मानाने जमीनगहाणाच्या बँकांनी केलेले कार्य अगदीच अल्प आहे ह्यांत सशय नाही. तथापि, हा प्रयोग नवीन असून, त्याच्या यशस्वितेवर सहकारी चळवळीची प्रगति अवलंबून आहे आणि ह्याकरिता त्या बाबतीत काळजीपूर्वक व सावधगिरीनेच पाऊल टाकणे जरूर आहे, हे निर्विवाद आहे. निकुर्णवस्थेच्या परमावधीस गेलेल्या शेतकरीवर्गाची उन्नति होण्यास ह्या प्रकारच्या संस्था सहायकारक झाल्या, तरी दारिद्र्याचे मूळ नाहीसे झाल्यावाचून प्रगतीची गति मंदच रहाणार, हे उघड आहे.

मध्यवर्ती व अर्बन बँकांस आपल्या जवळील रकमा किफायतशीर गुतविणे दिवसानुदिवस कठीण होत चालले आहे व सहकारी तत्त्वास सोडून कांहीं योजना अंमलात आणण्याची त्याची सटपट चालू आहे नामधारी सभासदांचा एक वर्ग निर्माण करून त्यास कर्जे देण्याची त्यास सवलत हवी आहे अशा प्रकारचे व्यवहार सहकारी कक्षेत बसत नाहीत, तेव्हा सहकारी योजना आखून त्यामध्ये आपला पैसा बँकांनी गुंतवावा, अशी रजिस्ट्रारसाहेबांची शिफारस आहे. सहकारी बँकांनी आपले व्यवहार सहकारी चळवळीच्या खऱ्या तत्त्वास धरूनच चालविणे इष्ट आहे. तथापि, ह्या चळवळीत जास्त पैसा गुतविण्यासारखी आज तिची परिस्थिति नाही, ही गोष्ट मात्र स्पष्ट झाली आहे.

लोकांचे अज्ञान दूर करून त्यास सहकारी तत्त्वांचे योग्य शिक्षण देणे जरूर आहे व त्या बाबत प्रयत्न झाले पाहिजेत, ही रजिस्ट्रारसाहेबांची सूचना कोणासहि तात्काळ मान्य होईल. सहकारी चळवळीतील लोकांची व्यवहारनीतिमूलक प्रवृत्ति सुधारून सहकाराची तत्त्वे त्यांचे अंगांत बाणल्याविना ह्या चळवळीचा पाया मजबूत होणार नाही, ही गोष्ट प्रत्येकास पटण्याजोगी आहे तथापि, ह्याबाबत प्रयत्न कोणत्या मार्गाने करण्यात यावेत, ह्या प्रश्नाचे समाधानकारक उत्तर अहवालात देण्यात आलेले नाही. बिनसरकारी कार्यकर्त्यांस उमेद वाटेत असे वातावरण चळवळीत निर्माण झाल्यास, सहकारी चळवळीचे पाऊल इष्ट मार्गाने पुढे पडेल, अशी अपेक्षा करण्यास जागा आहे; आणि ह्या दृष्टीने वरील प्रश्नाचा विचार होणे जरूर आहे.

टाकाऊ लोखंडाचें " सोने "

राष्ट्रसंरक्षणाच्या तयारीसाठी ब्रिटिश कारखाने लढाऊ माल मोठ्या प्रमाणात तयार करीत आहेत ह्या सामुग्रीस पोलादाचा योग्य पुरवठा जरूर आहे, आणि पोलादाच्या बनावटीत जुन्या, मोडक्या तोडक्या लोखंडावाचून चालत नाही खाणीतून दगडी कोळसा व अशोधित लोखंड वाटेल तसे-काढता येईल, परंतु जुने पाने लोखंड व पोलाद याचा अवश्य असलेला पुरवठा कोटून आणावा हा प्रश्न ब्रिटिश कारखानदारांस विकट होऊन गेला आहे जुन्या-पुराण्या लोखंडाचा पुरवठा अपुरा पडल्याने त्याची किंमत विलक्षण चढली असून लोखंडास सोन्याचें महत्त्व प्राप्त झाले आहे निकडीचा परीस लोखंडास लागल्याने त्याचें जणू काय सोनेच बनले आहे एखादें राष्ट्र युद्धांत गुतलें असता लढाऊ उपयोगास लागणाऱ्या जरूरीच्या जिनसा जंतता स्वदेशाभिमानानें प्रेरित होऊन स्वेच्छेनें पुरवण्यास तयार होते तसाच प्रकार सध्या ग्रेटब्रिटनमध्ये लोखंडासंबंधानें झाला आहे. लोखंडाच्या खाटा, पाळणे, लहान गाड्या, फुटकी भाडी, गजलेले खिळे, कड्या इत्यादि जिनस कानाकोपऱ्यांतून पुढून काढून ब्रिटिश लोक राष्ट्रीय पोलाद कारखान्यास त्याच्या अडचणीचे प्रसंगी पुरवीत आहेत हा रीती माल गोळा करण्याचे कामी बालवीर, स्वयसेवकाचीं पथके इत्यादींचाहि उपयोग करण्यांत येऊन हे कार्य राष्ट्रीय रक्षणासाठी नागरिकांनी करावयाचें कर्तव्य गणले जात आहे ! 'आमच्या घराचा गोळा केलेला लोखंडाचा गळाठा घेऊन जाण्याची व्यवस्था करा' अशा सूचनेची हजारां पत्रे कारखानदारांकडे येत आहेत. ब्रिटिश जनतेच्या राष्ट्रभिमानाचें हे उदाहरण लक्षात घेण्यासारखें आहे.

पोलाद-लोखंडास विलक्षण मागणी

ग्रेट ब्रिटनमधील पोलादाच्या कारखान्यांतलें उत्पादन इतकें वाढलें आहे की, एकट्या गेल्या जून महिन्यात ११ लक्ष टन वजनाच्या पोलादाचा माल तयार करण्यात ६ लक्ष टन वजनाचें जुने-पुराणें लोखंड खर्ची पडलें चालू साली एकूण १३० लक्ष टन पोलाद ब्रिटिश कारखान्यात तयार होईल असा अंदाज असून त्या प्रीत्यर्थ ७० लक्ष टन मोडके-तोडके लोखंड लागेल घराची गरज एवढ्या निकडीची असता ब्रिटनमधून पोलाद बाहेरच्या देशात जाऊ देऊ नये अशी सूचना करण्यात आली आहे जुन्या लोखंडाची निर्गत थांबवता येईल, पण पोलादाची निर्गत ब्रिटिश साम्राज्यातर्गत देशामध्ये होत असल्याने ती बंद करणें इष्ट नाही आणि सध्याची अडचण संपल्यावर परदेशी बाजारपेठातलें गिन्हाइक कायम रहाण्याचें महत्त्व भासू लागेल, त्या दृष्टीनेहि निर्गत बंदीचे धोरण अदूरदर्शित्वाचें होईल असा खुलासा वरील सूचनेसंबंधानें करण्यांत आला आहे. लोखंडाचें सोने झाल्याविषयी आम्हीं वर लिहिलें आहे पण जुन्या लोखंडास सोन्यासारखी किंमत मात्र कारखानदारास देता येत नाही. ह्या टाकाऊ मालाची किंमत कारखान्यात तो घेऊन पडला असता दरटनास २५ ते ४० रुपये पडते. पण तो जमा करून कामास येण्यालायक करण्यास व कारखान्यात नेऊन पोचवण्यास भारी खर्च येतो ह्या कारणानें त्याच्या मालकाच्या हातांत मोठी रकम पडू शकत नाही. राडे-रोडे व कचरा ह्याच्या वास्तविक किमतीच्या मानानें तो हालवून योग्य जागी पोहोचवण्यासच ज्यास्त खर्च येतो असा इकडीलहि अनुभव आहे. म्युनिसिपालिटीच्या आणि स्वयसेवक नागरिक सभ यांच्या सहायानें हा वहातुकीच्या त्रासाचा व खर्चाचा प्रश्न सोडवण्याचा प्रयत्न करण्यांत येत आहे.

स्फुट विचार

महाराष्ट्रातील साखरेचे कारखाने

येथील मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रीजचे कार्य-ध्यक्ष, प्रो काळे, ह्यांनी काहीं आठवड्यांमागे साखरेच्या व्यापारी मंडळातफै श्री. मूळजी, ह्यांनी दक्षिणेंतील साखरेच्या कारखान्याचे बाबतीत कित्येक भ्रामक विधाने केलीं होती, तीं खोडून काढण्यासाठी एक पत्रक प्रसिद्ध केले होते. मुंबई इलाख्यातला देशी साखरेचा धंदा महाराष्ट्रातच एकवटलेला आहे, ह्याचें कारण तेथील नैसर्गिक अनुकूलता आणि मुंबई सरकारनें इकडील काल-व्याच्या उत्पन्नाबाबत चौकशी करून येथील कारखान्याचा विस्तार होईल असें आखलेलें धोरण, हे होय. महाराष्ट्रातील कारखाने आधळेपणानें किंवा भरमसाट रीतीनें काढण्यांत आलेले नसून ह्या भागात शेतकऱ्यास गूळ करणें परवडत नसल्यानें साखरेचें उत्पादन येथें होणें अगत्याचें आहे असा अभिप्राय सरकारनें नेमलेल्या कमिटीनें व्यक्त केलेला होता असें असतां, महाराष्ट्रानें गूळ करावा आणि उत्तर हिंदुस्थानातल्या कारखान्यात बनलेली साखर विकत घ्यावी हे श्री मूळजी ह्याचें म्हणणें अज्ञानमूलक आहे ही गोष्ट प्रो. काळे यांच्या पत्रकानें सिद्ध केली होती. संयुक्तप्रांत व बिहार ह्यामध्ये साखरेचें उत्पादन वाजवीपेक्षा अधिक झालें असल्यानें दुसऱ्या प्रांतांनी स्वतः साखर तयार न करतो उत्तरेकडील कारखान्याचा माल घ्यावा हा अभिप्राय त्यांनी खोडून काढला होता टारिफ बोर्डापुढें मुंबईस दक्षिणेंतील साखरकारखानदारांच्या प्रतिनिधींच्या साक्षी गेल्या आठवड्यात झाल्या, त्यांमध्ये ही महाराष्ट्राची बाजू त्यांनी पुढें मांडली. योग्य संरक्षण आणखी सात वर्षे चालू राहिल्यास दक्षिणेंतले कारखाने इतर हिंदी कारखान्याच्या बरोबरीनें स्वस्त साखर तयार करू शकतील ही गोष्ट त्यांनी बोर्डाच्या नजरेस आणिली आहे. तसेंच, महाराष्ट्रीय कारखान्यास विशिष्ट सवलती मिळण्याची आवश्यकताहि त्यांनी प्रतिपादली.

साखरेच्या धंद्याच्या गरजा व सरकारचें कर्तव्य

साखरेच्या कारखान्यात काकवी तयार होते तिला किंमत न आल्यामुळे ती वाया जाऊन उत्पादन-खर्च कमी होण्यास सहाय मिळत नाही. तिच्यापासून आल्कोहोलसारखे पदार्थ तयार करण्याची सोय झाल्यास साखर स्वस्त दरानें विकणें कारखानदारास परवडेल. ह्या बाबतीत शास्त्रीय शोधांची आवश्यकता असून त्यास हिंदुस्थान सरकारनें सढळ हातानें सहाय देणें जरूर आहे असें टारिफ बोर्डापुढील आपल्या साक्षीत दक्षिणस्थ कारखानदारांच्या प्रतिनिधींनी सांगितलें. महाराष्ट्रीय कारखान्यांच्या मार्गातील विशेष अडचणींचा पाढाहि त्यांनी वाचला. उत्तरेकडील साखर इकडे येते तिच्या रेलवेवहातुकीचा दर कमी करण्यात आला आहे. परंतु दक्षिणेंतील बाजारास साखर पुरवण्याची सोय प्रत्यक्ष महाराष्ट्रात असतां अशा प्रकारची सवलत संयुक्त प्रांत व बहार ह्यामधील कारखानदारांस देऊन त्याची स्थानिक मालाशी निष्कारण स्पर्धा चालते तिला न कळत उत्तेजन देण्याचें कारण नाही. जाव्हाच्या साखरेशी टक्कर देणें हिंदी कारखानदारांस परवडावें हा वरील सवलतीच्या मुद्दाशी असलेला उद्देश सध्याच्या परिस्थितीत निरर्थक आहे, हाहि मुद्दा टारिफ बोर्डापुढें माढण्यांत

आला असून दरमणी एक रुपयाचे ऐवजी पूर्वीच्या सुमारे दोन रुपयांचा रेलवेवहातुकीचा दर आकारण्यांत यावा अशी सूचना करण्यांत आली आहे. उत्पादन-सर्चाचा अदाज बाधतांना दरमणी उंसास सहा आणे न घरतां निदान सात आणे घरावे, हिंदी साखरेच्या निर्गतीस बंदी न होता ती अनियंत्रित रीतीने होऊ यावी, देशी साखरेची प्रतवारी लावली जावी इत्यादि आशाच्या शिफारसीहि टारिफ बोर्डापुढे माढण्यांत आल्या. महाराष्ट्रीय साखर-कारखान्याचे सबधाने उत्पन्न करण्यात आलेल्या गैरसमजुतीचे ह्या साक्षीच्या योगाने निराकरण होऊन मुबई सरकारहि ह्या विषयात योग्य लक्ष घालून त्याबाबतचे आपले कर्तव्य करील अशी आम्हास आशा आहे.

आर्थिक संरक्षणाच लोण स्वीडन-नोंवेपर्यंत गेले !

भावी युद्धाच्या आपत्तीत स्वतःचे संरक्षण नीट व्हावे ह्या विषयीची तजवीज जर्मनी, इटली, फ्रान्स व ग्रेट ब्रिटन हींच राष्ट्रं करीत असून आंतरराष्ट्रीय लढ्यात नेहमी तटस्थ राहणारी उत्तर युरोपातील राष्ट्रं त्या बाबतीत बेफिकीर आहेत अशी अनेक लोकांची समजूत असल्यास त्यांत आश्चर्य नाही. स्वीडन, नॉर्वे, फिन्लंड ह्यासारखे देश लहान व बेताचे सांपत्तिक व राजकीय सामर्थ्य असलेले असे आहेत आणि युगेपात बलिष्ठ राष्ट्रांचे युद्ध जुंपले असता त्यांच्या भानगडीपासून अलिप्त राहण्याचा त्यांचा प्रघात आहे परंतु गेल्या महायुद्धात तटस्थ राष्ट्रांसहि व्यापार व उद्योगधंदे याचे बाबतीत किती गैरसोय सोसावी लागली याची त्यांची आठवण बुजलेली नाही. त्याचप्रमाणे, युद्धस्य कथा रम्या ह्याच प्रकारची केवळ युरोपियन राष्ट्रांची लढाऊ तयारीची भाषा नसून ही आपत्ति आपणावर केव्हा कोसळेल याचा नियम नाही असे स्वीडन आदि करून राष्ट्रास वाटावयास लागले असल्याची स्पष्ट चिन्हे दिसत आहेत. त्यापैकी प्रत्येक देशातल्या राज्यकर्त्यांनी युद्ध उद्भवले असतां अन्न, कच्चा माल वगैरे कोणत्या जिनसांचा तुटवडा पडेल आणि त्याची वेळीच व्यवस्था कशी करावी ह्यासंबंधाने चौकशी व सूचना करण्यासाठी स्वतंत्र समित्या नेमल्या असून त्यांचे परस्पर-सहकार्य चालू आहे. बाहेरून येणाऱ्या परदेशी पण अत्यंत जरूरीच्या मालाच्या जागी स्वदेशी मालाचा पुरवठा होण्याची तजवीज करण्याचा आणि ह्या बाबतीत एकमेकास सहाय देण्याचा ह्या राष्ट्रांचा विचार आहे. म्हणजे, स्वयंसिद्धता व स्वदेशी ह्यांचा शक्य तेवढा अगिकार करण्याचे धोरण त्यास आखावे लागत आहे परराष्ट्रीय व्यापारावर विशेष प्रमाणात अवलंबून राहणारी ही उत्तर युरोपियन राष्ट्रं आहेत, हे येथे लक्ष्यात ठेवणे आवश्यक आहे ह्यावरून आंतरराष्ट्रीय व्यापार-व आर्थिक परस्परावलंबन ह्याचे विषयी जगांत बारा कसा वहात आहे, ह्याची कल्पना येईल.

पोषाखाबाबत युरोपियन पुरुषांची पुराणप्रियता

राष्ट्रांचे व समाजाचे हित हे ध्येय पुढे ठेवून त्याच्या जोपासनेसाठी स्वयस्फूर्तीने प्रयत्न करण्याचा कार्यक्रम चालविणारी नागरिकांची मंडळे कोणत्या प्रकारची विधायक लोकसेवा करतात ह्याची अनेक उद्बोधक उदाहरणे पाश्चात्य देशांमध्ये आढळतात. आरोग्य, व्यायाम, शिक्षण, संस्कृतिसंरक्षण, इत्यादि नानाविध बाबी त्यांच्या कार्यक्रमांत येतात. परस्थ लोक लंडन शहरांत आले असतां त्यांस मार्ग दाखवण्याचे काम

स्त्रियांच्या एका सचाने उचलले आहे शहरांतली प्रसिद्ध स्थळे त्यास सहज पहाता येऊन त्याची लोकप्रियता वाढावी आणि ह्या संबंधात अनोळखी माणसांस सहाय मिळावे हा सदरहु योजनेचा हेतु आहे निसर्गदत्त रम्य स्थळे आधुनिक सर्वभक्षक सुधारणेच्या तडाख्यातून वाचवण्याचा उद्देश दोन मोठ्या मंडळानी ग्रेट ब्रिटनमध्ये आपल्या पुढे ठेवला असून त्या मार्गाने त्याचे कार्य चालू आहे. विद्रुप इमारती व जाहिराती ह्यांचे योगाने शहरे व खेडेगावे ह्यांचे सौंदर्य विषडू नये आणि कलेचा परिपोष व्हावा हा त्याचा हेतु बराच सफल होत असून स्थानिक स्वराज्य संस्था त्याच्याशी सहकार्य करीत आहेत पुरुषांच्या पोषाखात साधेपणाचा व सुटसुटीतपणाचा अभाव असल्याची तक्रार इंग्लंडमध्ये आज कित्येक वर्षे चालू आहे. त्या बाबत सुधारणा घडवून आणण्याच्या चंग एका मंडळाने बाधला आहे आणि पुरुष-नेपथ्य सौंदर्याविषयी विधायक व व्यावहारिक सूचना करणारास त्याने अलीकडे बक्षिस लावले होते स्त्री-नेपथ्य-विधानाच्या मानाने पुरुषाचे पेहराव जुनेपुराणेच राहिले असून त्याच्यातले गतानुगतिकत्व दुर्दिश्य आहे असा युरोपातला अनुभव आहे गैरसोय व अडचण सोसूनहि पुरुषवर्ग पोषाखाचे बाबतीत पुराणप्रिय राहिला आहे, त्यास सुधारण्याचा हा प्रयत्न मनोरंजक आहे ह्यांत सशय नाही.

महाराष्ट्रांतील साखरेचा धदा-प्रो काळे यांचे व्याख्यान

बुइलिग्डन कॉलेजच्या इतिहास आणि अर्थशास्त्र समितीच्या विद्यमाने "महाराष्ट्रांतील साखरेचा धदा" ह्या विषयावर गेल्या आठवड्यात बुधवार, ता ४ रोजी प्रो. काळे यांचे व्याख्यान झाले व्याख्यात्यांनी स्वदेशी साखरेच्या धद्याचे महत्त्व वर्णन करून त्यासंबंधाने उपयुक्त माहिती दिली आणि विषयाचे विवेचन व्यावहारिक व तात्विक दृष्टीने केले. महाराष्ट्राच्या दृष्टीने साखरेच्या कारखान्याची या भागात प्रगति होणे किती आवश्यक आहे आणि त्याकरिता सरकार व जनता ह्यांनी कोणते प्रयत्न केले पाहिजेत ह्याची उत्कृष्ट कल्पना व्याख्यात्यांनी श्रोत्यास करून दिली.

जाहीर नोटीस

पठरपूर अर्बन को बँकमधील सेव्हिंग्ज बँक सात्याचे ठेवीस ता. १-९-३७ इ पासून दरसाल दर शेंकडा २३ टक्क्याऐवजी २ टक्के व्याज देण्यात येईल.

बोर्डाचे हुकुमावरून

पठरपूर
ता. ४-८-३७

एन्. पी. सुरनीस
मॅनेजर

RELIABLE STENOGRAPHERS
AND TYPISTS

ON TEMPORARY & PERMANENT CONTRACTS

Apply—MARATHI KENDRA,

10 BUDHWAR, POONA 2

चोरीची अर्थशास्त्रदृष्ट्या मीमांसा

[एका इंग्रज लेखकाने चोरीच्या व्यवसायाची विनोदप्रचुर अर्थशास्त्रात्मक चर्चा केली आहे, तिचा सारांश खाली दिला आहे]

“आर्थिक क्षेत्रामध्ये चोरीच्या व्यवसायास मिळवून तितके महत्त्वाचे स्थान प्राप्त होत नाही, हे खालील विवेचनावरून ध्यानांत येईल. आपण एका सामान्य चोराचे उदाहरण घेऊ. घरमालक बाहेर गेलेला असताना चोर घरात शिरून आतील मौल्यवान जिनसा लावतो. चोरीचा माल अर्थातच तो स्वस्त किंमतीस विकून टाकतो. आलेले पैसे तो चैनीत खर्च करतो आणि पुनः आठ-पंधरा दिवसांनी चोरीच्या संघीची वाट पहात बसतो. तोपर्यंत घरमालकाने पोलिसात वर्दी दिलेलीच असते व पोलिस त्याचे तपासास लागलेलेच असतात. सरासरीने पाच सहा चोऱ्या पचल्यानंतर चोर सांपडतो व त्यास एक-दोन वर्षांची शिक्षा होते.

चोरीचा माल विकून आलेल्या पैशाची चोर उधळपट्टी करतो व त्यामुळे पैसा मोठ्या प्रमाणावर समाजांत खेळतो चोराच्या उधळपट्टीचा परिणाम त्याचे जेव्हासोबत्यांवर व आजूबाजूच्या लोकांवर अनुकूल झाल्याखेरीज रहात नाही आणि त्याचे हातूनहि थोडाफार सडळ हाताने पैसा खर्च होतो. अशा रीतीने हे लोण पसरत जाते. घरमालकास चोरीस गेलेल्या जिनसाचे जागी नवीन वस्तू खरीदाव्या लागतात व ह्या दुसऱ्या मार्गानेहि पैशाची देवघेव चालू होते अशा रीतीने, पुरून ठेवलेला पैसा बाहेर पडतो व तो कारणी लागतो चोराकडून माल विकत घेणारा इसम थोडीशी जोखीम स्वीकारित असल्याकारणाने, त्यास त्याचे व्यवहारात किफायत चांगली होते. १०० रुपये तो चोरास देतो व त्याचे कमीत कमी २०० रुपये करतो मालास २०० रु देणारा सच्चा व्यापारी आपल्या बँकेवर चेक काढून देणे भागवतो. अशा रीतीने पुनः बँकेतील पैसा व्यवहारात खेळू लागतो. चोरी होऊ नये म्हणून खबरदारी घेऊन झालेल्या चोऱ्याचा तपास लावण्याकरिता सरकारास मोठा खर्च करावा लागतो. गुन्हेगारास न्याय देऊन त्यास तुरुंगात ठेवण्याकरिता खर्च येतो तो वेगळाच. मध्यम स्थितीमधील वर्ग कराचे रुपाने ह्या खर्चाची तोंडमिळवणी करण्यास सहाय्य करित असतो.

सर्वच दर्जाच्या लोकांमध्ये पैशाची अदलाबदल व देवघेव ह्या रीतीने होत रहाते. चलनाच्या देवघेवीची गति वाढते व त्याचा परिणाम चलनांत भर पडण्यांत होतो. पैशाची देवघेव वाढवून चलन व्यवस्थेत बदल घडवून आणणाऱ्या चोऱ्यांचे आर्थिक जीवनातील स्थान महत्त्वाचे नाही काय? चोर हा न कळत समाजाची सेवा करित असतो. कारखानदारांप्रमाणे तो कोणत्याहि दृश्य वस्तूचे

उत्पादन करित नाही, तसे पाहिले तर वकील, शिक्षक, अर्थशास्त्रज्ञ, वैद्य, कायदेमंडळाचे सभासद, मोटारहाके, हे तरी कोणत्या दृश्य वस्तूचे उत्पादन होण्यास हातभार लावित असतात? विचारांच्या चोरास त्याच्या कामाबद्दल धन्यवाद तर नाहीच मिळत, परंतु शिक्षा मात्र भोगावी लागते. आपली बुद्धिमत्ता तो जितकी ज्यास्त खर्च करील, तितक्या ज्यास्त जोराने राष्ट्र त्याचेवर शस्त्र उगारते. हा न्याय आहे काय? ”

“एकॉनॉमिस्ट” ह्या ब्रिटिश साप्ताहिकातील एका लेखामधील विवेचनाचा वर सारांश दिला आहे. त्यावरून त्यातील मते अर्थशास्त्रदृष्ट्या ग्राह्य आहेत, असे समजण्याचे कारण नाही. चोराने चोरी केली नसती, तर सपत्ती पडून राहिली असती, परंतु चोरीमुळे आर्थिक व्यवहारांस चालना मिळाली, असा वरील विवेचनाचा रोख आहे. आर्थिक व्यवहारास गति देऊन चलनाच्या देवघेवीत वाढ करण्याचे काम चोरांच्या कारवायीमुळे आपोआप घडते, हे खरे मानले तरी त्यासाठी सरकारास खर्च किती पडतो व समाजासहि निष्कारण भुईड किती सोसावा लागतो ह्याचा विचार झाला पाहिजे चोरीमुळे उपास्थित होणारे अस्थैर्य व अविश्वास ह्याचा अनिष्ट परिणाम व्यापार-उद्दीमावर होतो, आणि शिवाय दुसऱ्याच्या सपत्तीचा अपहार करणे म्हणजे तिच्या बाढीस सहाय्य करणे नव्हे. चलनाचे प्रमाण वाढवून बाजारभाव सुधारण्याचे साधन सरकारपाशी असते ह्याबाबत चोरीचे कार्य उपकारक मानले तर त्याबरोबर अनेक समाजविध्वंसक कृत्याचे समर्थन करावे लागेल. चोरीचा प्रतिबंध व अपराध्यास शासन हात खर्च होणारा पैसा व वाया जाणारी शक्ति चांगल्या विधायक कारणां लावली असता समाजाचे खरे कल्याण होणार आहे. वस्तूच्या उत्पादनास हातभार न लावता व श्रमाचा किंवा दुसऱ्या वस्तूच्या मोबदला न देता केवळ समाजात उचलाउचलीचा धडा वाढविणारे चोरीसारखे व्यवहार आर्थिक प्रगतीस सहाय्यकारक होणे शक्य नाही कित्येक राष्ट्रे सपत्तीच्या वांटणीत मोठ्या प्रमाणावर दबळादबळ करित आहेत व ती एक प्रकारची अधिकृत चोरीच होय, असे कोणास म्हणता येईल. खाजगी मालमत्ता ही देखील चोरीच आहे असे कित्येक म्हणतात. परंतु समाजाच्या सर्वांगीण अतिम हिताकरिता बुद्धिपुर.सर व पूर्ण विचारांती मान्य केलेली योजना व सस्था ह्यांस चोराने नागड्या स्वाथाकरिता इतरांच्या सपत्तीवर मारलेल्या डल्ल्याच्या पक्कीस बसवणे केव्हाहि अयोग्यच होईल सामान्य विनिमयाच्या व्यवहारात, देवघेव करणारांनी परस्परांचे केलेले कार्य हितप्रधान असते आणि म्हणूनच ते समाजहितकारक ठरतात चोरीसारख्या कृत्यात असा सबंध येत नसून ती एकाने दुसऱ्यावर केलेल्या नाशकारक आघाताच्या स्वरूपाची असतात आणि म्हणूनच ती समाजाविरुद्ध झालेला गुन्हा समजण्यात येतात.

१२ वर्षे पुण्यांत लोकादरास पात्र झालेले

★ महिंद्रकर ब्रदर्स ★

यांचे येथे आपले कपड्यांची खरेदी करा अगर करवून घ्या.

बुधवार चौक, पुणे

दि न्यू इंडिया अॅशुरन्स कं लि०

वरील कंपनीने १९२९ साली आयुष्याचे विमे स्वीकारण्यास सुरवात केल्यापासून त्या सात्याची अल्पावधीत प्रगति झाली व पहिल्या सहा वर्षांचे अवधीतच कंपनीस कमालीचे काम मिळाले १९३५-३६ साली कंपनीने १ कोटी, ७६३ लक्ष रुपये किमतीच्या ७,९३१ विमा पॉलिसी दिल्या व सालअखेर तिचेकडे ५ कोटी, २९३ लाखाचे विमे चालू होते सर्चाचे प्रमाण उतरत असून ते आता ३८ २% इतकेच आहे विमा साती फड ४०३ लाखांवर गेला आहे कंपनीने अल्पावधीत मिळविलेले हे यश अभिनदनीय आहे. न्यू इंडियाच्या जिदगीपैकी ८० टक्के इतकी रकम रोखे बाजारातील रोख्यात—मुख्यतः सरकारी कर्जरोख्यात—गुंतविलेली असून त्यांच्या बाजारभावाने होणाऱ्या किमतीत बराच वाढावा आढळून येईल. सर नौरोजी सकलातवाला हे कंपनीच्या डायरेक्टर बोर्डाचे अध्यक्ष असून मि. आर. जे डफ ह्याचेकडे व्यवस्थेचे काम आहे.

विमा कंपनीची निवड कशी करावी ?

विमा कंपनीची निवड करणे व दुसऱ्या एखाद्या वस्तूची बाजारांत निवड करणे ह्यात महदंतर आहे विम्याचा करार दीर्घ मुदतीचा असल्याकारणाने विमा उतरून इच्छिणाऱ्यास कंपनी पसत करण्यापूर्वी अनेक गोष्टींचा विचार करणे जरूर असते. कंपनीच्या केवळ आजच्याच परिस्थितीकडे पाहून भागत नाही, दहा-पंधरा-वीस वर्षांनी कंपनीची आर्थिक स्थिति काय असेल, ह्याचाहि विचार त्यास करावा लागतो.

गृहीत धरलेल्या व्याजाच्या द्रापेक्षा कंपनीस किती जास्त दराने व्याज मिळाले, ह्या गोष्टीचा कंपनी निवड करताना विचार होणे आवश्यक आहे हा फरक सर्वच कंपन्यांचे बाबतीत एकसारखा आढळणार नाही, परंतु तो जितका मोठा त्या मानाने कंपनीची सुरक्षितता ज्यास, असे मानण्यास हरकत नाही ४३ टक्के दर गृहीत धरून ५३ टक्के दराने व्याज मिळविणाऱ्या कंपनी पेक्षा ३ टक्के गृहीत धरून ५ टक्के दराने व्याज मिळविणारी कंपनी श्रेयस्कर ठरेल, हे उघड आहे कारण आपल्या एकूण फंडावर ती जास्त व्याजाच्या दराने रिझर्व्हमध्ये भर टाकत आहे, असा त्याचा अर्थ होतो.

कंपनीने सर्चाकरिता काढून ठेवलेल्या रकमेपेक्षा तिने सर्च कमी केला की ज्यास्त केला, व कमी केला असल्यास बचत किती झाली, हाहि प्रश्न कमी महत्त्वाचा नाही नवीन काम मिळविण्याकरिता होणाऱ्या सर्चाचे आकड्यावरूनच केवळ कंपनीविषयी मत बनविता येणार नाही, हे लक्षात बाळगले पाहिजे विम्याचे काम मिळविण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर प्रचार-कार्य केले असेल, तर काही काळ सर्चाचे प्रमाण मोठे दिसेल, परंतु त्याने धावरून जाण्याचे कारण नाही. काळातराने ते प्रमाण उतरून लागेल.

विमेदाराने नफ्यासह पॉलिसी घेण्याचे ठरविले, तरी बोनसची हमी कंपनीने साधारणतः घेतलेली नसते सहाजिकच, ज्या कंपनीने काही वर्षे ओळीने चांगले बोनस वाटले असेल, ती कंपनी पसत करणे फायद्याचे होईल, हे उघड आहे पॉलिसीमधील अटींचा सदृष्टपणा, कंपनीजवळ उरणारा वाढावा, सोड किमती-संबंधी व पेढ अप् पॉलिसीविषयी सवलती, पॉलिसीचे तारणावरील कर्जावर आकारण्यात येणारे व्याज, इत्यादि गोष्टींचाहि विमेदारास विमा उतरण्यापूर्वी तूलनात्मक विचार करावा लागेल.

घुळें अर्बन को. बँक लि.

(वार्षिक सभा : २२-८-३७)

वरील बँकेच्या सभासदांची सरुया १,५८२ असून ९०,७७० रुपयांचे भाग भांडवल खपलेले आहे. ठेवी ५३ लाखांवर असून त्या रकमा किफायतशीर गुतविण्यास वाव नसल्याने बँकेने मुदतीच्या ठेवी घेणे बंद करून व्याजाचे दरहि कमी केले आहेत. ४, लक्ष ९२ हजार रुपयांची कर्जे येणे आहेत व थकबाकी १ लक्ष ६१ हजार रु. आहे नफ्याचे रकमेंतून ६,८०० रु. ७३% दराने डिबिहड देऊन २,७३७ रु रिझर्व्ह फंडात, ५४७ रु. बिलिडग डिप्रीसिएशन फंडात, व ५४७+१२६७ रु डिबिहड ईकलाय-शेशन फंडात टाकावेत, अशी मॅनेजिंग कमिटीची शिफारस आहे. कर्जाची थकबाकी फार वाढली आहे, ह्याची जाणीव कमिटीस आहे, व वसुलीची शक्य ती तजवीज करण्यांत येत आहे. सध्याच्या मॅनेजिंग कमिटीची नेमणूक रजिस्ट्रार साहेबानी पो नि. ५९ प्रमाणे २३-९-३७ अखेर केलेली आहे

इंदापूर तालुक्याकरिता रिफ्लेक्शंस ट्रेनिंग क्लास

- पुणे जिल्हा को-ऑप इन्स्टिट्यूटच्या वियमाने इंदापूर येथे इंदापूर तालुक्यातील सहकारी सोसायट्यांच्या सेक्रेटरीकरिता ता. ११ ते १७ जुलै १९३७ पर्यंत सहकारी शिक्षणाचा उजळणी वर्ग व ताळेबंद क्लासेस भरविण्यात आले.

क्लासचा उद्घाटन समारंभ इंदापूर येथील स्थानिक पुढारी श्री. बाळासाहेब देशपांडे, बी ए, एलएल बी, याचे हस्ते झाला.

चतु.शुगी को. के. सोसायटी, लि, पुणे

(वार्षिक सभा : २२-८-३७)

वरील सोसायटीचे काम नेहमीप्रमाणे व्यवस्थित चालू आहे. परंतु सोसायटीच्या व्यवहारासंबंधातील सभासदांच्या उदासीन-तेबद्दलची व्यवस्थापक मंडळाची तक्रार अद्याप कायम आहे. १९३६-३७ अखेर सोसायटीस ६९० रु. नफा झाला, त्यातून ३९५ रु. डिबिहड व धर्मादाय ह्याकरिता मंजूर करण्याविषयी व्यवस्थापक मंडळाची शिफारस आहे. सालअखेर एकहि कर्ज थकलेले नाही

पुणे जिल्हा को इन्स्टिट्यूट

वरील सस्थेची कचेरी ता. १ ऑगस्ट रोजी ४२ बुधवार, लक्ष्मी रोड येथे गणपती चौकानजीक नेण्यांत आली आहे, पत्र-व्यवहार ह्या नवीन पत्त्यावर करावा, असे ऑ सेक्रेटरी कळवितात

आवश्यकता है

वेवी इक बेचने के लिये हर एक शहरमें क्रनवेसरो की आवश्यकता है वेतन अकोर्डिंग टू सेल्स मिलेगी ट्राविलिंग व फूडिंग अलाऊंस भी मिलेगा. नियम बहुत सरल हैं (नियमो के लिये एक आना का टिकट अवश्य भेजे).

—मैनेजिंग डाइरेक्टर साहब—

दी इंस मैनुफेक्चरिंग कंपनी लि.

(स्थापित १९१६) अमीनाबादपार्क-लखनऊ

धोक्याची सूचना

(लेखक:-श्री. र. प. पटवर्धन C.A.L.L.B.)

गेल्या तीन-चार वर्षांपासून रोखेबाजारामधील व्याजाचे दर पुष्कळच कमी केले आहेत. पोस्टल सेव्हिंगज बँकेचा व्याजाचा दर सदरहू बँक सुरू झाल्यापासून जो ३% प्रमाणे सुमारे ५० वर्षे कायम होता तो १-७-३६ पासून २% करण्यांत आला आहे.

ह्यामुळे मध्यम वर्गाचे लोक जास्त व्याज मिळविण्याच्या आशेने रोखेबाजारामधील रोखे अथवा नवीन नवीन कंपन्यांनी काढलेले शेअर्स विकत घेऊ लागले आहेत. एका दृष्टीने बँकांमध्ये अथवा पोस्टामध्ये ठेवीच्या रूपाने पडून रहाणारा पैसा उद्योगधंद्याकडे वळणे हा फायदाच आहे. परंतु त्या फायद्याबरोबरच जास्त व्याज मिळविण्याच्या मोहाला बळी पडून लोक आपले पैसे बेभरवशाच्या लोकांनी काढलेल्या कंपन्यांचे शेअर्स विकत घेऊन स्वतःचें व पर्यायाने देशाचें नुकसान करतात, हा तोटाच आहे.

अशा प्रकारे लोभाला बळी पडणारा अगदी पहिला वर्ग म्हणजे वर्तमानपत्रांमधील जाहिराती वाचून, दुसऱ्या कोणाचा सल्ला न घेता, एकदम पैसे गुंतविणाऱ्या वाचकवर्गाचा होय. सुमारे २० वर्षांपूर्वी अशा तऱ्हेने हजारो लोकांनी आपले पैसे नव्या नव्या भपकेदार नांवाखाली चालणाऱ्या कंपन्यांच्या शेअर्समध्ये गुंतविले व ते धाळविलेही.

हल्लीची परिस्थिति जवळ जवळ तशीच परंतु वेगळ्या कारणांनी निर्माण झालेली आहे. वीस वर्षांपूर्वी लोकांच्या विश्वासामध्ये पैसे सुळसुळत होते, ते युरोपमधील महायुद्धामध्ये मिळविलेल्या नफ्याचे निदर्शक होते. आजही लोकांजवळ पैसे शिथळ विसत आहेत, पण ते प्रायः सोने विकून आलेले पैसे आहेत असे म्हटल्यास गैर होणार नाही.

म्हणजे सध्या लोकांजवळ शिथळ असलेले पैसे त्यांनी सुरक्षित ठिकाणी गुंतवून ठेवणे अगदी जरूर आहे. कारण सोने विकून उभी केलेली ही गमाजळी चेभरवंशाच्या ठिकाणी गुंतविल्याने जर नष्ट झाली तर त्याच्या हलाखीला सीमा रहाणार नाही.

घरील विचार वाचकवर्गापुढे मुद्दाम मांडण्याचे कारण म्हणजे हल्ली वर्तमानपत्रांमध्ये नवीन नवीन कंपन्या व काहीं विदेशी कंपन्या आपले शेअर्स अथवा रोखे विक्रीकरता मांडता आहेत हे होय. काहीं परराष्ट्रीय कंपन्या भारी दराचे प्रेफरन्स शेअर्स व मुदतीच्या कराराचे चांगल्या दराचे बाँड्स सपवीत आहेत. ज्या देशामध्ये कंपन्या स्थापन झालेल्या असतात त्या देशामध्ये व्याजाचे दर फारच कमी असतात, असे असूनहि कंपन्या आपले रोखे हिंडुस्थानामध्ये विक्रीकरता मांडतात, असे आढळते. सामान्य वाचकवर्ग प्रॉस्पेक्टस कसा चांगला छापला आहे, डायरेक्टरांमध्ये कोण साहेब अथवा बडे लोक आहेत वगैरे बाह्य गोष्टींनी फसून आपले पैसे अशा कंपन्यांमध्ये गुंतविण्यास तयार होतात.

तरी सामान्य वाचकवर्गांनी आपले पैसे कोणत्या ठिकाणी गुंतविणे सुरक्षितपणाचे आहे ह्याबाबत तज्ज्ञांचा सल्ला घेतल्याशिवाय नुसत्या जाहिरातीवर अथवा भपकेदार माहितीपत्रकांवर अवलंबून आपले नुकसान करून घेऊ नये अशी विनंती आहे.

स्थापना १९२०

मुंबई सरकारमान्यतेचें, एच. एच. दि. छत्रपती महाराजा ऑफ कोल्हापूर यांचे आश्रयाखालील

जाधव टेलरिंग कॉलेज

नवीन वर्ग सुरू झाले. जुलैचे आत नावें नोंदवणारास फीमध्ये सवलत. माहिती मागवा. ४९७ बुधवार, पुणे

फळण

दरसाल हलू नये म्हणून आमचें इच्छा गर्भ संभव औषधाच्या व संततिनियमन करा औषध बंद केले की, मुलें होतात माहिण्यातून एकदांष घ्यावें लागतें वर्षभर पुरणान्या औषधाची किंमत रु. ५ ट. स. नि. मद्रे फिजीशियन, खांडवा सी. पी.

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6% addition to the monthly income of the family. Prospectus sent free on application. General Manager, "The Dawn of India Life Insurance Company Limited, POONA."

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी.

एरोभाफ मिटिंग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना.

भिकारदास मारुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ.

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळ्याजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेले भांडवल	८३,१००
रिझर्व फंड	४,८१२
इतर फंड	८९४
मुदतबंद ठेवी	१,६२,९९३
सेव्हिंगज बँक ठेवी	६,७१६
मॅबर्कांदून येणें असलेलें कर्ज	२,८६,५३६
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यांत गुंतविलेली एकूण रक्कम	४२,६२४

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित. शेअर्स विकत मिळतात. आतांपर्यंत डिव्हिडेंड पांच टक्क्यांहून केव्हाही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मंबरांना त्याच्या घरांचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज.

ओगले ग्लास वर्क्स लि

(वार्षिक सभा : ८ ऑगस्ट, १९३७)

काचेच्या घंटाची परिस्थिति किती बिकट आहे, ह्याची माहिती सर्वांस आहेच. ह्या ध्यास सुरक्षण मिळणे जरूर असूनहि ते न मिळाल्याकारणाने काचेचा घंटा चालवणे आता अत्यंत कठीण झाले आहे अशा प्रतिकूल व निराशास्य परिस्थितीतहि ओगले वर्क्सने प्रचलित स्पर्धेस तोंड देण्याची शिकस्त केली, हे त्यास भूषणावह आहे. जपानी स्पर्धेबरोबर अतर्गत स्पर्धाहि तीव्र होऊ लागली आहे. ओगले वर्क्सने गेल्या सालापेक्षा २ लक्ष नग ज्यास्त काढूनहि निवळ नफ्याचे प्रमाण कमीच पडले, ह्यावरून काचेच्या ध्यामधील हानिकारक व मारक स्पर्धेची कल्पना येईल. कंदील तयार करण्यास लागणाऱ्या मालाच्या किंमती वाढल्या तरी परदेशी कंदिलाचे भाव स्थिरच राहिले आहेत, ह्या कारणाने कंपनीच्या दराने मागणी येईल तेवढेच कंदील तयार करण्याचे धोरण चालकास स्वीकारावे लागले आहे. एव्हर सिल्व्हर भांड्याचा प्रसार होऊ लागला असून ते खाते आता स्वावलंबी होईल, अशी अपेक्षा आहे १९२८ सालाचे मानाने काच व एनॅमलिंग खात्यातील काम आता चौपटीने वाढले असूनहि फायद्याचे प्रमाण घटत आहे. प्रतिकूल परिस्थितीशी झगडून व उत्पादनाची नवी द्वारे उघडून ओगले वर्क्सने आपला कारखाना नेटाने चालू ठेवला आहे. श्री. श्री. प्र. ओगले हे आपली जपानची सफर पुरी करून नुकतेच परत आले आहेत. त्यांच्या निरीक्षणाचा व अनुभवाचा फायदा कारखान्यास मिळाल्याखेरीज रहाणार नाही. ओगले ग्लास वर्क्स आज इतकी वर्षे काटकसरीने व चातुर्याने व्यवहार करित आहे, त्यास आज नाही उद्यां चांगले दिवस आल्याखेरीज रहाणार नाहीत, अशी अपेक्षा आहे.

श्री. सहस्रबुद्धे ह्यांच्या गव्हाच्या पोह्यांची शिफारस

“ मी ब्लॉसम (गव्हाचे पोहे) फॅक्टरीस ता. १७ जुलै रोजी भेट दिली. हे पोहे उत्कृष्ट संबध गव्हापासून कुशल यंत्रसहायाने बनविण्यांत येतात मालास हस्तस्पर्श मुळीच होत नाही पोहे सर्व प्रकारे हितकारक असेच आहेत ते त्यांच्या ताजेपणामुळे अशाच प्रकारच्या विलायती मालापेक्षा श्रेयस्कर आहेत चालक आपल्या कारखान्याची वाढ करण्याचे विचारात आहेत. पुण्याचे शेजारीच बाहेर कारखान्याचे स्थित्यंतर झाल्यास बरे होईल. इतरहि मी काही सूचना केल्या आहेत, त्याचा विचार कारखान्याच्या वाढीचे वेळी करण्यांत यावा. उपक्रम यशस्वी होण्याचे योग्यतेचा खचित आहे व त्यास यश लाभेल, अशी मला आशा आहे. ”

पी वी अडवानी

डायरेक्टर ऑफ इन्स्ट्रुज, मुंबई

पुणे, १७ जुलै, १९३७

पाऊसपाण्याची हालहवाल

मुंबई सरकारच्या ताज्या गॅझेटात सालील माहिती प्रसिद्ध झाली आहे:—

कोकणात व गुजरातेंत भरपूर पाऊस झाला आहे महाराष्ट्रात व कर्नाटकातहि पाऊस चांगला आहे, परंतु काही ठिकाणी अद्याप पाण्याची कमतरता आहे भडोच, पंचमहाळ, अहमदनगर, पुणे, सोलापूर व विजापूर ह्या जिल्हातील दुष्काळी कामे चालू आहेत, परंतु काही लोकांस शेतावर काम मिळू लागल्याने स्थितीची तीव्रता कमी होऊ लागली आहे.

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या
प्रतीचे सरकारमान्य
झारापकर टेलरिंग
कॉलेज

आप्या बळवत चौक, पुणे २
[माहितीपत्रक मागवा]

आपले पैसे खर्च झाल्याचा योग्य मोबदला

मिठाई शाखेचा तुळजाराम मोदी यांचे
देशी बनारसी साखरेच्या मिठाईचे दुकान
रत्नागिरीच्या हपूस आंब्याची शक्तिवर्धक आंबा बफी

आगाऊ ऑर्डर दिल्यास हजारों रुपयांची मिठाई पुरवू शकू
तुळजाराम मोदी, मुख्य कारखाना, मोती चौक, सातारा

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street, | 716 Sadashiv Peth,
Bombay | Poona City

स्त्रियांचा आजार

मृणजे मुख्यत विटाळदोष आणि गर्भाशयांत विधाह होणे होय आमचे औषध आर्डोमिक्स (आतवदोषारि) एका निष्णात खीरोग-चिकित्सकाचे पाठावरून तयार केलेले असून ५० वर्षांच्या अनुभवांने स्त्रियांच्या सर्व गुण रोगांवर अप्रतिम गुणदायक ठरलेले आहे. धुपणी, विटाळ नसणे, थोडा अथवा कष्टदायक होणे, ओटीपोटांत कळा मारणे, अकाली गर्भपात, ज्वर, कडकी, डोके दुसणे, शौचास साफ न होणे इत्यादि विटाळदोष नाहीसे करून गर्भाशय निरोगी करण्याचा हमसास गुण या आर्डोमिक्समध्ये असल्यामुळे वैद्य व डॉक्टर मोठ्या प्रमाणावर वापरीत आहेत. गुणामध्ये याची बरोबरी बाजारातील इतर औषधे करू शकत नाहीत किंमत बाटलीस रु २. ट. स १२ आणि निराळा एकदम तीन बाटल्या मागविणारास टपालद्वारे माफ.

हिंदुस्थान, ब्रह्मदेश, व सिलोनसाठी मुख्य विक्रेते.—

धी इंडो फॉरिन एजन्सीज. (डिमार्टमेंट नं. ६)

२५/७ पेढसे चाळ, सदाशिव पेठ, पुणे शहर

सहकारी चळवळ

मुंबई इलाख्यातील सहकारी चळवळीची माहिती (१)

जून, १९३६ अखेरच्या वर्षाचा मुंबई सहकारी खात्याचा अहवाल नुकताच प्रसिद्ध झाला आहे, त्यातील महत्त्वाच्या बाबींची माहिती आम्ही दरसालप्रमाणे येथे देत आहो. १ एप्रिल, १९३६ पर्यंत सिंधची गणना मुंबई इलाख्यातच होत असे, परंतु तो प्रांत आतां विभक्त झाला असल्याने, १९३४-३५ च्या आकड्यांशी तुलना करतेवेळीं सालील कोष्टकात सिंध संबंधाचे आकडे वजा केलेले आहेत

संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	समासदांची संख्या
	१९३४-३५	१९३५-३६
सेंट्रल बँका	१४	१५
शेतकी सोसायट्या	३,८२०	३,९९९
बिगर शेतकी सोसायट्या	७८६	८२३
एकूण	४,६२०	४,७४९
यूनियन्स	९८	९६
विमा संस्था	२	२
अखेरची बेरीज	४,७२०	४,८४७

सालील कोष्टकात सहकारी संस्थांचे भाग भाडवळ, रिझर्व्ह व इतर फंड आणि खेळते भाडवळ ह्यांसंबंधी तुलनात्मक आकडे दिले आहेत:-

(आकडे लक्ष रुपयाचे आहेत.)

संस्थेचा प्रकार	भाग भाडवळ		रिझर्व्ह व इतर फंड		खेळते भाडवळ	
	१९३४-३५	१९३५-३६	१९३४-३५	१९३५-३६	१९३४-३५	१९३५-३६
सेंट्रल बँका	३९	४३	२३	३३	४,८९	५,४९
शेतकी संस्था	२३	२७	७४	८२	३,९८	३,२९
बिगर शेतकी संस्था	१,९५	१,२६	५५	८५	५,५७	६,९७
एकूण	१,७७	१,९६	१,५२	२,००	१३,५६	१४,८७

वरील कोष्टकावरून दिसून येईल, की सहकारी संस्थांची संख्या वाढली असली, तरी सभासदांचे संख्येत घट झालेली आहे. रिझर्व्ह फंड व भाडवळ ह्यामधील केवळ वाढ लक्षांत घेऊन सहकारी चळवळीच्या प्रगतीची कल्पना करणे चुकीचे होईल. थकबाकीच्या आकड्याचीहि त्याचेबरोबर तुलना केली पाहिजे, परंतु त्यांत मात्र सभाधानकारक सुधारणा आढळून येत नाही. पूर्वीच्या सालाचे मानाने थकबाकी फक्त ३३ लाखांनी कमी झाली अहवालाचे साली ४२ सहकारी संस्था गुढाळण्यांत आल्या व १७० नवीन रजिस्टर केल्या गेल्या. १९३४-३५ साली सहकारी संस्थांचे संख्येत ३५ ची घट झाली होती, अहवालाचे साली १२७ संस्थांची निवळ भर पडली, ह्यावरून आशाजनक निष्कर्ष काढण्यास हरकत नाही.

सातारा जिल्हा को. सुपरवायझिंग यूनियन लि.

सातारा जि. सुपरवायझिंग यूनियन बोर्डाची पहिली साधारण सभा ता. २२-७-३७ रोजी सातारा येथे भरली. समेस बोर्डाचे, एक्स ऑफिशिओ चेअरमन, मे. डी ए शहा, असि. रजिस्ट्रारसाहेब प्रो. को. बँकेचे प्रतिनिधी मे के व्ही. विचारे, सातारा जि. शाखा को. इन्स्टिट्यूटचे प्रतिनिधी, मे जी. बी. कपाळे व यूनियन्सचे प्रतिनिधी हजर होते.

आरभी मजूर होऊन आलेल्या डि. सुपरवायझिंग यूनियन-बोर्डाच्या पोटनियमांची माहिती देण्यात आली व सदर पोटनियम मंजूर करणेचा ठरावहि सभेपुढे मांडला गेला. परंतु "सदरचे पोटनियम मजूर करणेमुळे जिल्हातील सुपरवायझिंग यूनियन्स, सोसायट्या, तसेच जिल्हा इन्स्टिट्यूट यांच्या अधिकारांचे केंद्रीकरण केले जात आहे व त्या त्या संस्थेचे अधिकार नष्ट होऊन त्या संस्था निकामी होत आहेत; करिता सदर पोटनियम मंजूर करणेस आमचा विरोध आहे," अशा तऱ्हेची सूचना मे. शंकरराव आबाजी बोगर यांनी मांडली व तीच बहुमताने पास झाल्यामुळे तेवढ्यावरच सभेचे काम संपले. त्यानंतर सातारा येथे ता. २७-७-३७ रोजी सकाळी मे. डी. ए. शहा, असि. रजिस्ट्रारसाहेब, पुणे यांनी या प्रश्नाची चर्चा करण्याकरिता एक अनौपचारिक सभा बोलाविली. जिल्हातील बिन-सरकारी कार्यकर्त्यांनी, आम्ही या बाबतीत सहकारी खात्याचे दिवाण यांना शिष्टमदळामार्फत भेटून चर्चा करून निर्णय ठावून घेतो, असे सभेत सांगितले व सप्टेंबरपर्यंत या बाबीचा विचार तहकूब करण्यांत आला. त्या दिवशी नऊ यूनियन्सच्या प्रतिनिधींची श्री. सिताराम मुरारजी शिंदे, अध्यक्ष, बोरगाव यूनियन, यांचे अध्यक्षतेखाली सभा भरून तांत पुढील तजविजीसंबंधी दोन ठराव करण्यात आले सातारा जि. को. सुपरवायझिंग यूनियन बोर्डाचे पोटनियमात सुचविलेल्या दुरुस्त्या सर्व यूनियन्सना पाठविण्याचे व सहकारी खात्याच्या दिवाणांशी वाटाघाट करण्याकरिता शिष्टमदळ पाठविण्याचे ठरले

बाशी सेंट्रल को. बँक लि.

(वार्षिक सभा २२-८-१९३७)

कर्म	रु.	जिद्गी	रु.
रिझर्व्ह व इतर फंड	४६,२१८	शिल्क, रोस व बँकांत ठेवी	१,७०,९७८
भाग भाडवळ	७८,२९०	भाग	४,२००
नफा	१२,७६०	कर्म	३,८४,८२२
		ऑफिस इमारत व जमीन	१५,५४५

सभासद (५५ सोसायट्या+७२७ व्यक्ती)=७८२

वरील बँकेकडील ठेवीत गेल्या सालाचे मानाने ६७ हजारांची भर पडली आहे व येणे रकमातहि ८४ हजारांची वाढ झालेली आहे. अवर्षणाचा वसुलीवर अनिष्ट परिणाम झाल्यामुळे थकबाकी थोडी वाढली. आर्थिक परिस्थिती जसजशी सुधारेल; उसतशी ही बाकी कमी होत जाईल, अशी आशा आहे. गेल्या सालचा शिल्की नफा मिळून एकूण नफा १२,८०० रु. १५ आ. १ पै इतका होतो, त्याचा विनियोग सालील प्रमाणे सुचविण्यात आला आहे.—दंडाचे व्याज बँडेट फंड : ५१० रु., रिझर्व्ह फंड : ३,०६४ रु., डिव्हिडंड (७%) : ५,७७५ रु., इमारतफंड : ७०० रु., डिव्हिडंड ई. फंड : १,३०० रु. इत्यादि.

बँकेचे रिझर्व्ह व इतर फंड एकूण भाडवळाच्या मानाने सभाधानकारक आहेत.

निवडक बाजारभाव

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर, १९३५ पासून)	३%
सरकारी कर्जरोखे	
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	१२०-५
५% (१९३९-४४) लोन ..	१०५-१३
४% १९४३ ..	१०८-२
३३% विनमुदत ...	१७-८
३३% १९४७-५० ..	१०६-१२
२३% १९४८-५२ ...	१००-९

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (विगर गॅरंटी व लाब मुदत)	१०९-४
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत) ...	१०८-४
४% मुंबई सिटी इन्फ्रस्ट्रक्चर ट्रस्ट बॉण्ड (७० वर्षे मुदत)	१०८-०
४% व्हेसुर कर्ज (१९५३-६३) ...	१११-६
५% व्हेसुर कर्ज (१९५५) ...	१२३-०

मंडळ्यांचे भाग

(कसातील पहिला आकडा भागाची दर्शनी किंमत, दुसरा आकडा वचसूल झालेले भाडवेल व कसानतरचा आकडा वार्षिक डिव्हिडंड दर्शवितो.)

बँका

बँक ऑफ इंडिया (१००-५०) १०% ...	१४४-०
बँक ऑफ बरोडा (१००-५०) १०% ...	११६-४
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५०-२५) ६% ..	३३-२
इपीरिअल बँक (५०) १२% ..	१५४७-८
चाँबे प्रॉ. को. बँक (५०) ५% ..	६१-०
रिसर्व्ह बँक (१००) ३३% ...	१२८-८

रेल्वेज

दोंड-बारामती (१००) ४३% ...	१०३-०
पाचोरा-जामनेर (१००) ४३% ...	९५-०
अहमदाबाद प्रानज (५००) १०% व ६ रु. ४ आ बोनस ९८०-०	७७७-८
तापी व्हॅली (५००) ७३% ...	७७७-८

नोटीस

गव्हर्नमेंट सर्व्हिसेस महाराष्ट्र को-ऑपरेटिव्ह बँक लि, पुणे, ज्या संस्थेची वार्षिक साधारण सभा रविवार ता. २९ ऑगस्ट सन १९३७ इ. रोजी दुपारी चार वाजता पुणे सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँकेच्या असंब्ली हॉलमध्ये भरणार आहे. त्यावेळी सन १९३६-३७ सालचा अहवाल व ताळेबद मंजूर करणे, पुढील सालाकरिता सहाय्य मंडळ, कार्यकारी मंडळ, व हिशेबतपासनीस यांच्या निवडणुकी करणे वगैरे कामे होतील. तरी संस्थेच्या सभासदांस ज्या सूचना करणे असतील त्या त्यांनी ता. १४ ऑगस्ट १९३७ रोजी सायंकाळी ७ वाजेपर्यंत बँकेच्या ऑफिसांत पाठवाव्या. ज्या सूचना पंचवीस सभासदांच्या सह्यानिशी येतील तेवढ्याच फक्त कार्यक्रमपत्रिकेवर छापल्या जातील.

तसेच वरील मंडळाच्या किंवा हिशेबतपासनीसच्या जागेकरिता ज्या सभासदांस उमेदवार म्हणून उभे राहावयाचे असेल त्यांनी आपले अर्ज तारीख २४ ऑगस्ट सन १९३७ रोजी सायंकाळी ७ वाजेपर्यंत ऑफिसात पोचतील असे पाठवावेत.

सभेस बँकेच्या सभासदांनी अगत्य यामें. ज्या सभासदांनी अगर वेवीदारांनी आपले पत्ते बदललेले असतील त्यांनी आपले नवीन पत्ते ताबडतोब कळवावे, म्हणजे त्या पत्त्यावर अहवाल पाठवण्यास बरे पडेल.

पुणे
४-८-३७

कार्यकारी मंडळाच्या हुकुमावरून
आर. डी. मणगे,
ऑ. सेक्रेटरी

'अर्थ' ग्रन्थमाला

- १ बँक आणि त्याचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिसर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली

भारतीय अर्थशास्त्र

लेखक—प्रो. वा गो. काळे व प्रो. व गो. कर्वे

पृष्ठसंख्या सुमारे ५५०; किंमत पांच रुपये

प्रथमतः अर्थशास्त्राच्या सामान्य तत्वांचे विवेचन करून पुढे हिंदुस्थानाच्या सांपत्तिक व औद्योगिक परिस्थितीचा ह्या ग्रंथात विस्ताराने विचार केलेला आहे. हिन्दी संस्कृति, राष्ट्रीय अर्थशास्त्र, शेतकीचा धडा, मजुरांची चळवळ, हुडणावळ, सहकारी चळवळ, सरक्षक धोरण, करपद्धति वगैरे सर्व महत्त्वाच्या प्रश्नांचे सांगोपांग विवेचन केलेले वाचकांस आढळेल.

नादारीच्या अर्जांच्या चौकशीच्या तारखेची घनकोस

नोटीस

कलम १९, नमुना नंबर ४.

पुणे येथील फर्स्टक्लास सब जज यांचे कोर्टात

मुकाम पुणे येथे

नि. नादारी अर्ज नं. ६०, सन १९३७ पैकी

(१) बिंजराज लाधूराम बोहरा, वय २७ (२) चंद्रभान लाधूराम बोहरा, वय ५३, दोघे मारवाडी, रा. घोडनदी, जि. पुणे. अर्जदार रिणको.

विरुद्ध

फुवाजी चतराजी वगैरे १०, जाब देणार घनको.

ज्याअर्थी सदर अर्जदार रिणको यानें, प्राविन्शिअल नादारी-चा आक्ट (सन १९२० चा ५ वा) याअन्वये आपणांस नादार ठरविण्याविषयी या कोर्टास तारीख २६ माहे ६ सन १९३७ या तारखेची अर्जी सादर केलेली आहे व सदरी सांगितलेल्या रिणकोने फेल केलेल्या घनकोच्या यादीत तुमचें नाव आहे, त्याअर्थी तुम्हास यावरून नोटीस देण्यात येत आहे की, सदरी सांगितलेल्या अर्जांच्या चौकशीसाठी व रिणकोची जवानी घेण्यासाठी या कोर्टानें तारीख १३ माहे ८ सन १९३७ ही तारीख नेमली आहे सदर प्रकरणात तुमच्या वतीने काहीं सांगवण्याची तुमची इच्छा असल्यास, तुम्हीं जातीने, किंवा योग्य रीतीने माहिती दिलेल्या ग्रीडरच्या द्वारे, हजर राहावे.

तसेच तुम्हास अशीही नोटीस देण्यात येत आहे की, निर्दिष्ट केलेल्या तारखेस किंवा तिच्यापूर्वी बजावणीसाठी पत्ता लिहून देण्यात तुम्हीं कसूर केल्यास तुमच्या बचावाकडे लक्ष देण्यात येणार नाही.

आज तारीख २६ माहे ७ सन १९३७.

S. S. Jogalekar,
नाझर.

For All Medicinal Requisites

— TRY —

N. MAHADEV & Co.

DISPENSING CHEMISTS
AND
DRUGGISTS

City Post Office Corner, POONA 2

अर्थशास्त्र

लेखक.—प्रो वा गो काळे व प्रो. द गो कर्वे
पृष्ठसंख्या सुमारे ३००; किंमत तीन रुपये
या ग्रंथांत अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धांतांचे विवेचन केले
आहे.

स्वल्प व्याजाने कर्ज मिळवा

स्वदेशी धंद्यांना उत्तेजन देऊन त्यांची योग्य जोपासना कर-
ण्यास व स्वतःच्याहि फायद्यासाठी कंपनीचे लोन सर्टिफिकेट
पेण्यास आजच रु २५, किंवा प्रथम ६०८ व दरमहा ३ प्रमाणे
पुढे १८ भरवू १०० ते ५००० कर्ज, अगर कर्ज नको
असल्यास रु ५ ते १०० रोख मिळवा. तसेच स्थाल लोन
घेऊन निकडीच्या गरजा भागवा या इन्व्हेस्टमेंटमध्ये रोख
रकमा मिळविणे किती फायद्याचे होईल याचाहि विचार करा.
प्रास्पेक्टस् व एजन्सीसाठी २ आण्यार्ची तिकिटें पाठवून लिहा
अगर भेटा.

दि हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी, लि.,

हेड ऑफिस:—गिरगांव, मुंबई

ब्रंच:—लक्ष्मी रोड, काकाकुवा मॅन्शन समोर, पुणे न २

FOR
SAFETY, ECONOMY.

AND
DURABILITY—
Consult

V. G. & Sons

ELECTRICAL and RADIO ENGINEERS

AND
LICENSED ELECTRICAL CONTRACTORS
Laxmi Road, Ganapati Chowk, POONA.

जुन्या घरांची दुसऱ्ही काळजीपूर्वक करून दिली जाते
भेटा अगर लिहा:—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार

चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे.

दि साउंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ—

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चालू ठेवी द सा द शें २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या
जातात.

सेविंग बँक ठेवीवर द सा द शें. ३ टक्के व्याज
दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या
जातात व्याजाचे दरांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्ज: सोने, चादी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या
जातात.

मॅनेजिंग एजेंट्स.

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड. रे पेपर मिल, मुंबवा, पुणे. पदमजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हास लागणारा सर्व कामद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करीत होतो, आणि
महाराष्ट्रातील कागदाचा धंदा सुप्रसिद्ध होता

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां
आम्ही पूर्ण स्वदेशी कागदच कां वापरू नये आणि आम्हास सर्व स्वदेशी कागद कां पुरवतां येऊं नये!

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या
कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समाधानकारक उत्तर दिले आहे.

तुम्हांस कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधाने खालील पत्त्यावर
चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणे.

अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.